

Dr inż. Przemysław Wolski¹

NAUCZANIE ARCHITEKTÓW KRAJOBRAZU W POLSCE

EDUCATION OF LANDSCAPE ARCHITECTS IN POLAND

■ Architektura krajobrazu jest jedną z najstarszych dyscyplin w historii edukacji. Kształcenie w dziedzinie sztuki ogrodowej istniało co najmniej od początku trzeciego tysiąclecia p.n.e., o czym świadczą zachowane wizerunki ogrodów sumeryjskich i egipskich.

Początki i rozwój kształcenia w dziedzinie architektury krajobrazu w Polsce

Pojęcie architektury krajobrazu pojawiło się znacznie później – Gilbert Laing Meason użył go w 1828 r. w książce *On The Landscape Architecture of the Great Painters of Italy*. Nie pisał jednak o architekturze krajobrazu, jaką rozumiemy współcześnie, ale o pięknych kompozycjach, które tworzą budynki i budowle zharmonizowane z krajobrazem.² Właściwe znaczenie nadał temu pojęciu szkocki projektant ogrodów, parków, cmentarzy, teoretyk, autor koncepcji koncentrycznego systemu terenów zieleni Londynu,³ John Claudius Loudon (1783–1843). Zapożyczył je od Measona i wykorzystał m.in. w wydanej w 1840 r. książce *Landscape Gardening and Landscape Architecture of the Late Humphry Repton*.⁴ Od Loudona pojęcie przejął amerykański planista ogrodów Andrew Jackson Downing (1815–1852) przenosząc je do swego kraju.

Tą drogą pojęcie dotarło do Fredericka Law Olmsteda (1822–1903), który jako pierwszy sam nazwał siebie architektem krajobrazu, a uprawianą przez siebie dziedzinę – architekturą krajobrazu.⁵ Stąd, Olmsted uznawany jest za ojca współczesnej architektury krajobrazu. Dzięki inicjatywie Fredericka Law Olmsteda i Charlesa Eliota (1859–1897) od 1893 r. zaczęto wykładać architekturę krajobrazu na Uniwersytecie Harvarda. Pierwszy – czteroletni, kompletny program kształcenia akademickiego w tej dziedzinie, na tym Uniwersytecie, opracowali w 1899 r. Frederick Law Olmsted, Jr. (1870–1957) i Arthur Asahel Shurcliff (1865–1957).⁶

Kształcenie w dziedzinie architektury krajobrazu w Polsce, na poziomie akademickim, zapoczątkowane zostało utworzeniem w 1930 r. Zakładu Architektury Krajobrazu i Parkoznawstwa w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego. Jego kierownikiem został prof. Franciszek Krzywda-Polkowski (1881–1949). Pierwszy zakład architektury krajobrazu w Polsce powstał już w 1930 r. być może dlatego, że prof. Polkowski odbył podróż do USA w latach 1924–1925 i odwiedził Boston, gdzie zainteresował się projektowaniem parków i ogrodów.

Wcześniej, w 1923 r., na Wydziale Ogrodniczym SGGW, utworzono kierunek zdobniczy, którego program przewidywał

■ *Landscape architecture is one of the oldest disciplines in the history of education. Teaching in the field of the art of gardening has existed at least since the beginning of the third century B.C., as proved by the preserved images of the Sumerian and Egyptian gardens.*

Origins and development of teaching landscape architecture in Poland

The actual notion of landscape architecture appeared much later. Gilbert Laing Meason used it for the first time in 1828 in his book On the Landscape Architecture of the Great Painters of Italy. He did not write about landscape architecture, as we understand it today, but of beautiful compositions formed by buildings and structures that were harmonized with landscape.² The idea of landscape architecture was given its proper meaning by John Claudius Loudon (1783–1843), a Scottish designer of gardens, parks and graveyards, a theoretician, the author of the conception of concentric system of green areas in London³. Loudon borrowed that term from Meason and utilized it in the book Landscape Gardening and Landscape Architecture of the Late Humphry Repton, published in 1840.⁴ The next to borrow that term was Andrew Jackson Downing (1815–1852), an American designer and landscaper, who transferred it to the United States.

It is in that way that the term reached Frederick Law Olmsted (1822–1903), who was the first to call himself a landscape architect while the field practised by him the landscape architecture.⁵ Thus Olmsted is considered to be the father of contemporary landscape architecture. Following the initiative by Frederick Law Olmsted and Charles Eliot (1859–1897), Harvard University began to teach landscape architecture in 1893. In 1899, Frederick Law Olmsted, Jr. (1870–1957) and Arthur Asahel Shurcliff (1865–1957) elaborated the first, four-year, complete syllabus of university teaching in the field of landscape architecture.⁶

The teaching of landscape architecture in Poland on a university level began, when the Warsaw Agricultural University (SGGW) established the Department of Landscape Architecture and Parks Science in 1930. The first head of the Department was Prof. Franciszek Krzywda-Polkowski (1881–1949). That first department of landscape architecture in Poland was established as early as in 1930, perhaps because Prof. Polkowski stayed in the US in 1924–1925 and visited Boston, where he became interested in designing parks and gardens.

nauczanie parkoznawstwa szczegółowego, tworzenia i utrzymania ogrodów ozdobnych, ogrodnictwa miejskiego, architektury ogrodowej oraz rysowania planów, łącznie z perspektywą i malarstwem.⁷ Kształcenie akademickie architektury krajobrazu w Polsce ma więc 80-letnią tradycję, cechującą się stopniowym postępem, który można usystematyzować.

1. Okres 1923–1930 r., to wspomniane, pionierskie realizowanie programu na kierunku zdobniczym na Wydziale Ogrodnictwa SGGW.

2. Okres 1930–1954 r., zapoczątkowany został utworzeniem Zakładu Architektury Krajobrazu i Parkoznawstwa na Wydziale Ogrodnictwa SGGW. W 1932 r. powstaje Katedra Projektowania Wnętrz i Krajobrazu na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej, po II wojnie światowej przekształcona w Zakład Architektury Krajobrazu. Katedrą i Zakładem kierował prof. Franciszek Krzywda-Polkowski, a w latach 1955–1968 prof. Witold Plapis (1905–1968). Zakład Architektury Krajobrazu i Parkoznawstwa istniał w SGGW także po II wojnie światowej. Po śmierci prof. Franciszka Krzywdy-Polkowskiego zakład przekształcono w Katedrę Kształtowania i Zdobienia Krajobrazu, którą kierował prof. Alfons Zielonko (1907–1999). W 1952 r. powstała na Wydziale Ogrodnictwa SGGW specjalizacja kształtowania terenów zieleni na trzech ostatnich semestrach kursu inżynierskiego.⁸

3. Okres 1954–1988 r., rozpoczyna utworzenie w 1954 r. na Wydziale Ogrodnictwa SGGW Sekcji Kształtowania Terenów Zieleni. W okresie 1954–1959 r. realizowane były studia dwustopniowe, a od 1959 r. studia magisterskie jednostopniowe.⁹ Program nauczania obejmował w latach 1959–1970 m.in.: *Projektowanie terenów zieleni, Planowanie terenów zieleni, Urządzanie terenów zieleni, Historię sztuki ogrodowej, Dendrologię, Rośliny ozdobne, Ekologię i fitosocjologię, Meteorologię, Miernictwo, Wybrane działy leśnictwa, Ochronę przyrody, Rysunek odręczny, Botanikę, Fiziologię roślin, Gleboznawstwo, Uprawę i nawożenie gleby oraz Maszynoznawstwo terenów zieleni*. Dwa podstawowe przedmioty kierunkowe *Projektowanie terenów zieleni* i *Urządzanie terenów zieleni* prowadziły dwie katedry: *Katedra Projektowania Terenów Zieleni*, którą kierował prof. Władysław Niemirski (1914–2001) oraz *Katedra Urządzania Terenów Zieleni*, którą kierował prof. Alfons Zielonko. Po 1970 r. program kształcenia został uzupełniony m.in. o *Fizjografię i Geometrię wykreślną*. Ten program realizowany pod nazwą *kształtowanie terenów zieleni*, dostosowany był do programów kształcenia architektów krajobrazu w uczelniach zachodnich. Stanowił też podstawę do ustalenia minimum programowego dla studiów magisterskich na kierunku architektury krajobrazu, ustanowionych w 1999 r. Także dla kolejnych projektów standardów kształcenia na tym kierunku, łącznie z ostatnim projektem opracowanym dla studiów dwustopniowych.¹⁰ Po 1970 r. podejmowano kilkakrotnie próby nadania kierunkowi kształcenia nazwy *architektura krajobrazu*. Duże zasługi w doprowadzeniu do utworzenia po raz pierwszy w Polsce w 1988 r. kierunku kształcenia w dziedzinie architektury krajobrazu ma prof. Edward Bartman. Owocem tych starań było m.in. przekształcenie w 1985 r.

Earlier, in 1923, the SGGW Faculty of Gardening established the course of ornamental studies, with a syllabus that included teaching the gardens science, establishing and cultivating ornamental gardens, municipal gardening, garden architecture, as well as drawing plans, including panoramic views, and painting.⁷ Therefore, the university teaching of landscape architecture in Poland has an 80-year tradition, with a gradual development that can be split into the following stages:

1. 1923–1930 is the already-mentioned, pioneer teaching period at the ornamental studies, at the SGGW Faculty of Gardening.

2. 1930–1954: that period started with the establishing of the Department of Landscape Architecture and Parks Science at the SGGW Faculty of Gardening. In 1932, the Chair of Interior and Landscape Designing at the Faculty of Architecture, Warsaw University of Technology was established, and, after World War II, transformed into the Department of Landscape Architecture. The Chair and then the Department were managed first by Prof. Franciszek Krzywda-Polkowski, and next by Prof. Witold Plapis (1905–1968) in the years 1955–1968. The Department of Landscape Architecture and Parks Science existed at SGGW also after World War II. When Prof. Franciszek Krzywda-Polkowski died, the Department was transformed into the Chair of Landscape Shaping and Decorating, headed by Prof. Alfons Zielonko (1907–1999). In 1952, the SGGW Faculty of Gardening introduced a specialisation course in the development of green areas, run at last three semesters of the engineering studies.⁸

3. 1954–1988: that period started with the Section of Greenery Shaping established at the SGGW Faculty of Gardening in 1954. In the period of 1954–1959, the studies were two-stage, and after 1959 single-stage ones.⁹ The 1959–1970 syllabus included the following subjects: Green area designing, Green area planning, Green area arranging, History of garden art, Dendrology, Ornamental plants, Ecology and phytosociology, Meteorology, Metrology, Selected branches of forestry, Preservation of nature, Hand drawing, Botany, Plant physiology, Pedology, Soil cultivation and fertilization, as well as Knowledge of machines used to maintain green areas. Two majors, that is Green area designing and Green area arranging were offered by two chairs: the Chair of Green Area Designing, headed by Prof. Władysław Niemirski (1914–2001) and the Chair of Green Area Arranging, headed by Prof. Alfons Zielonko. After 1970, the syllabus was supplemented with Physiography and Descriptive Geometry. That programme, implemented under the name of Green Area Shaping, was adjusted to landscape architecture syllabuses in the Western universities. It also provided basis for the determination of the minimum requirements for landscape architecture master studies, established in 1999, as well as for next draft standards of landscape architecture teaching, including the last draft syllabus, elaborated for two-stage studies.¹⁰ After 1970 there were several attempts at naming that field of studies and teaching as "landscape architecture". Prof. Edward Bartman rendered considerable services in the establishment for the first time in

¹ Katedra Architektury Krajobrazu, Wydział Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu SGGW. / *Chair of Landscape Architecture, Faculty of Gardening and Landscape Architecture, SGGW Warsaw Agricultural University.*

² http://en.wikipedia.org/wiki/Gilbert_Laing_Meason (data pobrania 16.06.2007 / collected on 16.06.2007).

³ Steinitz C., *Landscape Planning: A History of Influential Ideas*. Chinese Landscape Architecture, May and June, 2001, manuscript.

⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/JohnClaudius_Loudon (data pobrania 16.06.2007 / collected on 16.06.2007).

⁵ Steinitz, *op.cit.*

⁶ <http://www.gsd.harvard.edu/inside/registrar/register/introduction/tradition.html> (data pobrania 16.06.2007 / collected on 16.06.2007).

⁷ Zielonko A., *Rozwój i dorobek wiedzy o kształtowaniu terenów zieleni na Wydziale Ogrodnictwa SGGW. Pięćdziesięciolecie Wydziału Ogrodnictwa 18 III 1921 – 18 III 1971*, Dział Wydawnictw SGGW, Warszawa 1971.

⁸ Majewski T., *Materiały do historii Wydziału Ogrodnictwa Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego*, Fundacja Rozwój SGGW, Warszawa 1996.

⁹ *Ibidem.*

¹⁰ Patrz projekty standardów kształcenia <http://www.rgsw.edu.pl> / Cf. drafts of education standards, <http://www.rgsw.edu.pl>.

Sekcji Kształtowania Terenów Zieleni na Wydziale Ogrodniczym SGGW w Oddział Architektury Krajobrazu. Od 1956 r. nauczanie architektury krajobrazu realizowane było także na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej. W 1956 r. w Katedrze Planowania Przestrzennego powstał Zakład Projektowania Przestrzeni Zielonych kierowany przez doc. Zygmunta Nováka (1897–1972), a od 1961 r. przez prof. Gerarda Ciołka (1909–1966). W 1963 r. powstała na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej Katedra Planowania Krajobrazu, którą kierował prof. Gerard Ciołek oraz Zakład Planowania i Ochrony Krajobrazu, którym kierował doc. Zygmunt Novák, a od 1967 r. dr Janusz Bogdanowski (1929–2003). W latach 1969–1992 następowały kilkakrotnie zmiany form organizacyjnych Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej. Najpierw Zakład Planowania i Ochrony Krajobrazu przekształcony został w zespół, później ponownie w zakład. W 1992 r. na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej powstał Instytut Architektury Krajobrazu, kierowany przez prof. Janusza Bogdanowskiego.¹¹ Kształceniem w zakresie architektury krajobrazu na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej objęci byli studenci kierunku architektury i urbanistyki. Architektura krajobrazu nie była odrębnym kierunkiem studiów. Jednak, krakowska szkoła architektury krajobrazu miała znaczny wpływ na rozwój dziedziny architektury krajobrazu w Polsce. Pierwszy podręcznik prof. Zygmunta Nováka, wydany w 1950 r.¹² poświęcony przyrodniczym podstawom planowania regionalnego, zawierał wiele treści odnoszących się do problematyki architektury krajobrazu. Wydany w 1973 r. skrypt autorstwa profesorów Janusza Bogdanowskiego, Marii Łuczyńskiej-Bruzdy i Zygmunta Nováka,¹³ był pierwszym polskim podręcznikiem architektury krajobrazu. Wydany w 1976 r. podręcznik prof. Janusza Bogdanowskiego,¹⁴ jest jedną z podstawowych polskich pozycji literatury, z których korzystają studenci architektury krajobrazu.

4. Okres 1988 r. do chwili obecnej rozpoczyna powstanie w 1988 r. odrębnego kierunku studiów architektury krajobrazu, który istniał w wykazie kierunków studiów do 1991 r., kiedy to, w wyniku redukcji liczby kierunków studiów, został usunięty z tej listy. W okresie od 1991 do 1998 r. architektura krajobrazu, której program realizowano wówczas jedynie w SGGW, była formalnie specjalnością ogrodnictwa. W 1995 r. zawód architekta krajobrazu został wymieniony po raz pierwszy w oficjalnym polskim dokumencie.¹⁵ W aktualnej klasyfikacji zawodów i specjalności.¹⁶ zawód architekta krajobrazu jest wymieniony pod sygnaturą 214102 w elementarnej grupie zawodowej 2141 *Architekci, urbaniści i pokrewni*, obok zawodów: architekta, architekta wnętrz i urbanisty. Ta struktura klasyfikacji zawodów jest wynikiem grupowania, na podstawie podobieństwa kwalifikacji zawodowych wymaganych dla realizacji zadań danej profesji. Fakt umieszczenia zawodu architekta krajobrazu w klasyfikacji zawodów stał się istotnym argumentem w staraniach SGGW i Politechniki Krakowskiej o reaktywowanie kierunku architektury krajobrazu, co nastąpiło w 1999 r.

Po 2000 r. kierunek architektury krajobrazu utworzono, poza SGGW, w uczelniach publicznych: Politechnice Krakowskiej im. Tadeusza Kościuszki, Akademii Rolniczej w Szczecinie, Uniwersytecie Przyrodniczym we Wrocławiu, Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim, Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II, Akademii Rolniczej w Poznaniu im. Augusta Cieszkowskiego, Akademii Rolniczej w Lublinie. Kierunek istnieje także w dwóch uczelniach prywatnych: w Wyższej Szkole Ekologii i Zarządzania w Warszawie oraz w Wyższej Szkole Zarządzania Środowiskiem w Tucholi.

Poland of the landscape architecture major in 1988. The result of those efforts was, among other things, the transformation of the Section of Green Area Shaping at the Warsaw Agricultural University into the Division of Landscape Architecture. Since 1956, landscape architecture has been taught also at the Faculty of Architecture, Cracow University of Technology. In 1956, within the Chair of Spatial Planning, there was the Department of Green Area Planning, established and headed first by Dr. Zygmunt Novák (1897–1972), and after 1961 by Prof. Gerard Ciołek (1909–1966). In 1963, the Chair of Landscape Planning was established at the Faculty of Architecture, Cracow University of Technology, headed by Prof. Gerard Ciołek, as well as the Department of Landscape Planning and Preservation, headed first by Dr. Zygmunt Novák, and, after 1967, by Dr. Janusz Bogdanowski (1929–2003). In the period of 1969–1992, the Faculty of Architecture of the Cracow University of Technology changed its organizational structure several times. At first, the Department of Landscape Planning and Preservation was transformed into a team, and then again into a department. In 1992, the Institute of Landscape Architecture was established, headed by Prof. Janusz Bogdanowski.¹¹ Landscape architecture was taught to architecture and urban planning students, and it was not a separate field of studies. However, the Cracow school of landscape architecture has had a considerable influence on the development of that discipline in Poland. The first handbook, written by Prof. Zygmunt Novák and published in 1950,¹² devoted to nature-based grounds of regional planning, included many contents relating to landscape architecture problems. A course book, published in 1973 and written by Janusz Bogdanowski, Maria Łuczyńska-Bruzda and Zygmunt Novák¹³ was the first Polish handbook of landscape architecture. Another handbook written by Prof. Janusz Bogdanowski and published in 1976¹⁴ is one of the basic Polish reference books, used by landscape architecture students.

4. 1988-present: this period started with the establishing of landscape architecture as a major, which existed until 1991. In 1991, the number of majors was reduced, and landscape architecture was deleted from the list. In the period of 1991 through 1998, landscape architecture was formally only a specialisation of gardening and was taught at the SGGW Warsaw Agricultural University. In 1995 the profession of a landscape architect was for the first time specified in an official, Polish document¹⁵. In the current register of professions and specialisations,¹⁶ the profession of a landscape architect is specified under No. 214102 in the elementary vocational group No. 2141 that comprises architects, urban planners and related professions, along with the profession of an architect, an interior architect, and an urban planner. That structure of classification results from the similarity of vocational qualifications required from each of the professions. The fact that the profession of a landscape architect has been specified in an official register of professions became a crucial argument in endeavours by SGGW Warsaw Agricultural University and Cracow University of Technology to reinstate landscape architecture as a major, which finally took place in 1999.

After 2000, landscape architecture as a separate major was established at state universities: Cracow University of Technology, Agricultural University of Szczecin, Wrocław University of Environmental and Life Sciences, University of Warmia and Mazury in Olsztyn, The John Paul II Catholic University of Lublin, The August Cieszkowski Agricultural University of Poznań, and the Agricultural University of Lublin. Landscape architecture is also taught in two private colleges: University of Ecology and Management in Warsaw, and College of Environmental Management in Tuchola.

Ogólna charakterystyka aktualnych standardów kształcenia na kierunku architektura krajobrazu

Architektura krajobrazu jest sztuką projektowania i budowania krajobrazu w skali regionu, miasta, obszaru wiejskiego oraz w skali miejsca. Architekt krajobrazu, poza wrażliwością na piękno i uzdolnieniami plastycznymi, powinien mieć taką wiedzę z zakresu nauk przyrodniczych, rolniczych, technicznych oraz taką wiedzę o dziedzictwie kulturowym i sztukach pięknych, a także o potrzebach biologicznych i psychicznych człowieka, która pozwoli mu podjąć każde zadanie projektowe związane z kształtowaniem krajobrazu. Powinien mieć także wysokie umiejętności inżynierskie.

Ewentualna specjalizacja, w konkretnych zadaniach z dziedziny architektury krajobrazu, powinna nastąpić później, w wyniku obranej drogi zawodowej.

W obowiązującym dwustopniowym systemie,¹⁷ na kształcenie inżyniera przeznaczają się siedem semestrów, a na uzyskanie drugiego stopnia kwalifikacji i tytułu zawodowego magistra – trzy semestry.

Absolwent studiów inżynierskich winien być przygotowany do wykonywania – inwentaryzacji obiektów architektury krajobrazu,¹⁸ ocen szaty roślinnej obiektów architektury krajobrazu; projektów zagospodarowania obiektów architektury krajobrazu, łącznie z obiektami zabytkowymi; budowy i pielęgnowania obiektów architektury krajobrazu; kierowania i nadzoru nad robotami realizacyjnymi i pielęgnacyjnymi w obiektach architektury krajobrazu; zarządzania jednostkami zajmującymi się projektowaniem; budową i pielęgnowaniem obiektów architektury krajobrazu oraz współpracy z innymi specjalistami uczestniczącymi w projektowaniu, budowie i pielęgnowaniu obiektów architektury krajobrazu.

Na studiach inżynierskich w standardzie przewidziano treści kształcenia w dziedzinach: *Matematyki; Geometrii wykreślnej; Biologii roślin; Ekologii; Historii sztuki; Rysunku i rzeźby; Fizjografii; Gleboznawstwa; Szaty roślinnej i fauny; Budownictwa, instalacji budowlanych i materiałoznawstwa; Historii sztuki ogrodowej; Grafiki inżynierskiej; Geodezji; Zasad projektowania krajobrazu; Projektowania obiektów architektury krajobrazu; Budowy i pielęgnowania obiektów architektury krajobrazu; Prawa, ekonomii i zarządzania.*

Absolwent studiów magisterskich, poza wiedzą i umiejętnościami nabytymi w czasie studiów pierwszego stopnia, powinien posiadać umiejętności wykonywania zadań badawczych, projektowych i realizacyjnych w zakresie: kształtowania krajobrazu w skali regionu, w tym parków narodowych, parków krajobrazowych i innych obszarów prawnie chronionych, kształtowania krajobrazu w skali miejscowej, w tym w zakresie ochrony i rewitalizacji historycznych układów urbanistycznych i ruralistycznych oraz kształtowania krajobrazu miejskiego i otwartego, w tym – w otoczeniu budowli inżynierskich.

General characteristics of current landscape architecture teaching standards

Landscape architecture is the art of designing and constructing landscapes in the scale of regions, cities, rural areas, as well as single, specific places. In addition to being sensitive to beauty and displaying artistic leanings, a landscape architect should have such a knowledge on nature, agriculture and technology sciences, knowledge on cultural heritage and fine arts, as well as knowledge on man's biological and psychological needs that would enable him or her to handle every design task, related to the landscape shaping. In order to implement those tasks, a landscape architect should also have high engineering skills.

Preparation to the profession requires a broad education. Specialisation, if any, in specific landscape architecture tasks should develop later, and result from the vocational path followed by such a graduate.

Under the current, two-stage system of education,¹⁷ the BSc studies take 7 semesters, while the supplementary MSc studies take 3 semesters. This is a short span of time which, given a good syllabus, has to develop a mature landscape architect.

The graduate of BSc studies should be prepared to perform the following: inventory of landscape architecture objects,¹⁸ evaluation of landscape architecture objects flora, designs for the development of landscape architecture objects. It is including monuments, construction and cultivation of landscape architecture objects, management and supervision of works at landscape architecture objects, management of entities that design, construct and cultivate landscape architecture objects, as well as cooperation with other specialists who participate in designing, construction and cultivation of landscape architecture objects.

The standard BSc syllabus includes the following fields and subjects: Mathematics, Descriptive geometry, Biology of plants, Ecology, History of art, Drawing and Sculpture, Physiography, Flora and fauna. As well, construction, building systems and materials technology, History of gardening, Engineering graphics, Geodesy, Landscape design principles, Designing of landscape architecture objects, Construction and cultivation of landscape architecture objects, Law, economics and management.

The graduate of MSc studies, in addition to knowledge and skills acquired in the course of the first-degree studies, should be able to carry out research, design and implementation projects in the field of landscape shaping in a regional scale, including national parks, landscape parks and other legally-protected areas, landscape shaping in a local scale, including preservation and regeneration of historical urban and rural systems, as well as urban and open landscape shaping, including landscape in the vicinity of engineering structures.

The standard syllabus for the MSc studies includes the following courses and subjects: History and theory of space shaping,

¹¹ Böhm A., *Organizacja kierunku architektura krajobrazu w Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej*, [w:] II Forum Dydaktyczne Architektury Krajobrazu, (red.) Böhm A. i Zachariasz A., Instytut Architektury Krajobrazu, Politechnika Krakowska, 1999, ss. 124–30. / (eds.) Böhm A. and Zachariasz A., *Institute of Landscape Architecture, Cracow University of Technology, 1999, pp. 124–30.*

¹² Novák Z., *Przyrodnicze elementy planowania regionalnego i udział w nim architekta*, Kraków 1950.

¹³ Bogdanowski J., Łucznińska-Bruzda M., Novák Z., *Architektura krajobrazu*, PWN, Warszawa – Kraków 1973.

¹⁴ Bogdanowski J., *Kompozycja i planowanie w architekturze krajobrazu*, Ossolineum, 1976.

¹⁵ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 20 kwietnia 1995 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy (Dz.U. Nr 48, poz. 253 z 11.05.1995). / *Regulation of the Minister of Labour and Welfare Policy of 20 April 1995 Concerning the Classification of Professions and Specialties for Labour Market Needs (published in State Journal No. 48, Item 253).*

¹⁶ Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 8 grudnia 2004 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy (Dz. U. Nr 2644 z 16.12.2004). / *Regulation of the Minister of Economy and Labour of 8 December 2004 Concerning the Classification of Professions and Specialties for Labour Market Needs (published in State Journal No. 2644).*

¹⁷ Patrz projekty standardów kształcenia <http://www.rgsw.edu.pl/>. / *Cf. drafts of education standards, <http://www.rgsw.edu.pl/>.*

¹⁸ Obiektem architektury krajobrazu jest każdy zagospodarowany teren, któremu nadano określone wartości przyrodnicze i kulturowe, wykorzystując szatę roślinną i inne twory natury oraz dzieła ręki ludzkiej (definicja opracowana we współpracy z A. Böhmem). / *A landscape architecture object is any developed area, which has been provided with specific nature and culture values, using flora and other creations of nature, as well as man's works (a definition authored in cooperation with A. Böhm).*

Na studiach magisterskich w standardzie przewidziano treści kształcenia: *Historii i teorii kształtowania przestrzeni; Socjologii i psychologii środowiskowej; Planowania przestrzennego; Kształtowania krajobrazu miast; Kształtowania krajobrazów obszarów wiejskich; Ochrony krajobrazu; Inżynierii krajobrazu; Systemów informacji przestrzennej.*

Jaka wiedza i które umiejętności będą najbardziej potrzebne w najbliższym czasie?

Według amerykańskiego urzędu pracy,¹⁹ zatrudnienie w sektorze gospodarki związanym z architekturą krajobrazu wyraźnie wzrosło w okresie do 2014 r. Wzrastają wymagania nt. jakości terenów publicznych. Nowe inwestycje budowlane będą podporządkowywane regulacjom środowiskowym, co wiąże się z potrzebą integrowania zabudowy ze środowiskiem.

Architekci krajobrazu będą angażowani także w większym stopniu do ochrony terenów środowiskowo wrażliwych oraz do zagospodarowywania otoczenia dróg. Do ważnych zadań na najbliższą przyszłość zalicza się również ochronę krajobrazów historycznych i rekultywację terenów zniszczonych – stare tereny zabudowy, które nie spełniają nowych norm środowiskowych będą rewaloryzowane.

Jaka wiedza i które umiejętności będą najbardziej istotne w najbliższym czasie?

- Praktyczne, projektowe wykorzystywanie wiedzy nt. uwarunkowań przyrodniczych, kulturowych i społecznych.
- Tworzenie miejsca dla przyrody. Stosownym jest tu argument Gernota Böhme:²⁰ „Do podstawowych potrzeb życiowych człowieka należy nie tylko potrzeba pięknego otoczenia, lecz także potrzeba przyrody: czegoś co istnieje samo z siebie i co porusza człowieka przez swoje samodzielne istnienie. Człowiek ma głęboką potrzebę czegoś innego niż on sam. Nie chce żyć w świecie, w którym spotyka tylko siebie”. Ten pogląd wzmacnia argumenty o potrzebie tworzenia krajobrazu nie tylko dla ludzi.
- Rozwiązywanie zadań inżynierskich z wykorzystaniem wiedzy przyrodniczej.
- Praktyczne wykorzystywanie wspomaganie komputerowego.
- Znajomość prawa.
- Komunikowanie się z przedstawicielami innych branż; pole współpracy architektów krajobrazu z innymi specjalistami – rozszerza się. Wskazuje to na potrzebę ogólnej reformy systemu kształcenia inżynierów, nie tylko architektów krajobrazu. W obecnym systemie kształcenia brakuje przenikania się dyscyplin, które istnieje w realnym działaniu zawodowym.

Streszczenie: Architektura krajobrazu należy do najstarszych dziedzin zawodowych i dziedzin nauczania, sięga do prehistorii. Pojęcie architektura krajobrazu powstało w XIX wieku, a jego zasięg i ranga ulegają stałemu rozwojowi. Edukacja architektury krajobrazu rozwinęła się w XIX wieku w USA; w Polsce międzywojennej osiągnęła wysokie wartości. Po wojnie w środowisku warszawskim i krakowskim dziedzina ta jest doskonała; wyróżniono 4 etapy jej ewolucji. Obecnie zapowiada się wzrost powodzenia tej dziedziny, również na ziemiach polskich – gdzie trwają intensywne prace nad doskonaleniem programów nauczania i ich realizacji.

Słowa kluczowe: architektura krajobrazu, nauczanie – standardy i programy, wielodyscyplinarność.

Environmental sociology and psychology, Spatial planning, Shaping of urban landscapes, Shaping of rural areas, Preserving landscape, Landscape engineering, Systems of spatial information.

What knowledge and skills will be most needed in the near future?

According to the American Labor Office,¹⁹ the number of jobs in economy related to landscape architecture will considerably grow by 2014. It has been noted that the more expensive a given piece of land is, the greater efforts its owner makes to ensure a high level of developing it. Also, public requirements concerning the development quality of public space increase. New construction projects will be subjected to more regulations, which is connected with the need to integrate development with the environment. Landscape architects will also be employed to a greater extent to protect environmentally vulnerable areas and to develop the road surroundings. Important future tasks will also include the preservation of historical landscapes and reclamation of damaged areas. The old development areas, which do not meet new environmental standards, will be subjected to restoration.

What knowledge and skills will become most needed in the near future?

- Practical, design utilisation of knowledge on nature, culture and social determinants.
- Creation of place for the nature. The argument used by Gernot Böhme²⁰ seems to be most appropriate: “Basic living needs of man include not only the need for a beautiful surrounding, but also a need for nature, for something that exists by itself and moves man through its independent existence. A man has a deep need for something different than he himself is. He does not want to live in a world, in which he can only meet himself.” That view supports arguments on the need for creating landscapes not only for people.
- Solving of engineering tasks with the use of knowledge on nature.
- Practical utilisation of computer-aided tools.
- Knowledge of law.
- Communicating with representatives of other trades, as the field of cooperation between landscape architects and other specialists is extending. This proves the need for an overall reform of the system of teaching engineers, not only landscape architects. The present system of education lacks merging of disciplines that is present in real, vocational activities.

Abstract: Landscape architecture belongs to the oldest vocational disciplines and fields of education, dating back to the ancient history. The notion of landscape architecture appeared in the 19th century, and its extent and rank develop continuously. Landscape architecture education developed in the 19th century in the USA, reaching very high values in the pre-war Poland. After World War II, the field has been improved in the scholarly circles of Warsaw and in Kraków, and four stages of its evolution were distinguished. Presently, the prospects of landscape architecture are very good, also in Poland, where there are intensive works on the improvement of syllabuses and the implementation thereof.

Key words: landscape architecture, teaching, standards and syllabuses, multidisciplinary

¹⁹ Bureau of Labor Statistics, U.S. Department of Labor Occupational Outlook Handbook, 2006-07 Edition Landscape Architects (<http://www.bls.gov/oco/ocos039.html>), data pobrania 16.06.2007 / collected on 16.06.2007).

²⁰ Böhme G., *Filozofia i estetyka przyrody w dobie kryzysu środowiska naturalnego*, Oficyna Naukowa, Warszawa 2002.